

Ymmärrä Suomea -videosarjan jakson "Ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus" teksti

Ihmisoikeudet ovat nimensä mukaisesti kaikille maailman ihmisille kuuluvia perusoikeuksia, kuten oikeus elämään, omaisuuteen, mielipiteisiin, koulutukseen ja riittävään elintasoon.

Ihmisoikeudet ovat kaikille samat riippumatta henkilön sukupuolesta, iästä, etnisestä alkuperästä, ihonväristä, kielestä, seksuaalisesta suuntautumisesta, vammaisuudesta, uskonnosta, poliittisesta kannasta tai yhteiskunnallisesta asemasta.

Suomi on allekirjoittanut useita kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Niissä on määritelty oikeuksia, jotka ovat osa Suomen lainsäädäntöä.

Rosa ja Pekka ovat tutustuneet kiipeilyharrastuksen parissa. He ovat aivan erilaisia ihmisiä, mutta Suomen perustuslaki, yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvolaki turvaavat sitä, että molemmilla on yhtäläiset mahdollisuudet ja edellytykset opiskella, työskennellä ja elää niin kuin itse haluavat.

Poliisina työskentelevä Rosa on kunnanvaltuutettu. Hän oli ehdolla vaaleissa ja sai kuntalaisilta niin paljon ääniä, että pääsi mukaan vaikuttamaan moneen tärkeään asiaan, kuten kunnan rahan käyttöön.

Suomalaiseen varhaiskasvatukseen ja kouluun kuuluu ihmisoikeuskasvatus eli ihmisarvoa kunnioittavan elämäntavan opettaminen. Rosan kunta päätti tänä vuonna antaa ylimääräistä rahaa yhdenvertaisuustyön tukemiseen.

Pekka on opettaja. Hän valmistelee illalla seuraavan päivän oppitunteja, jotka käsittelevät ihmisoikeuksia.

Ekaluokkalaisten kanssa Pekka aikoo keskustella siitä, että kaikki ihmiset ovat tärkeitä eikä ketään saa syrjiä tai kiusata.

Kymmenvuotiaiden kanssa aiheina ovat uskonnon- ja sananvapaus. Se, että kaikilla on oikeus päättää omasta vakaumuksestaan ja mielipiteistään ja ilmaista niitä.

Kolmetoistavuotiaiden tunnin aiheena on oikeuksien mukanaan tuomat velvollisuudet. Se tarkoittaa, että meidän on kunnioitettava toisten ihmisoikeuksia ja on noudatettava lakia, kun toteutamme omia oikeuksiamme.

Rosa tutkii pahoinpitelyrikosilmoitusta, jonka eräs nainen on tehnyt aviomiehestään.

Vaikka Suomi on yksi maailman tasa-arvoisimmista maista, tehtävää riittää. Naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen vakava ongelma myös Suomessa.

Naisten asema on kehittynyt Suomessa huomasti viimeisen sadan vuoden aikana.

Vuonna 1906 suomalaiset naiset saivat täydet poliittiset oikeudet, kuten äänioikeuden, ensimmäisenä maailmassa. Kaksikymmentä vuotta myöhemmin Suomi sai ensimmäisen naisministerinsä ja naiset saivat oikeuden työskennellä valtion viroissa. Yliopistossa opiskelu oli ollut heille mahdollista jo aiemmin.

Lait uudistuivat ja pikkuhiljaa naiset vapautuivat aviomiestensä holhouksesta: vuonna 1930 he saivat oikeuden omiin palkkatuloihin ja omaisuuteen.

Sotien aikaan 1940-luvulla miehet olivat rintamalla ja naiset vastasivat yhteiskunnan pyörittämisestä aina tehtaista maataloihin. Sodan päätyttyä naisten työssäkäynti yleisty.

1970-luku oli tasa-arvon kannalta tärkeää aikaa. Päivähoitolaki velvoitti kunnat järjestämään lapsille päivähoitoa ja mahdollisti naisten työssäkäynnin entistä paremmin. Abortin saaminen helpottui ja ehkäisypalvelut turvattiin lailla. Seksuaalisen tasa-arvon eteen työskentelevä Seta perustettiin eikä laki määritellyt enää homoseksuaalisia tekoja rikoksiksi.

1980-luvulla vihittiin virkaan Suomen ensimmäiset naispapit. Uuden nimilain myötä nainen sai pitää oman sukunimensä avioliitossa ja vanhemmat saivat valita lapselle kumman tahansa sukunimen. Sen lisäksi eronneiden vanhempien yhteishuoltajuus tuli mahdolliseksi.

Vuonna 1987 säädettiin tasa-arvolaki. Se kielsi syrjinnän sukupuolen perusteella ja tuki miesten ja naisen välistä tasa-arvoa erityisesti työelämässä.

Vuosituhatien vaihtuessa suomalaiset äänestivät ensimmäisen kerran presidentiksi naisen, Tarja Halosen. Kolmen vuoden päästä Anneli Jäätteenmäestä tuli Suomen ensimmäinen naispuolinen pääministeri.

2000-luvun alussa isät saivat mahdollisuuden aiempaa pidempään vanhempainvapaaseen. Samaa sukupuolta olevat pariskunnat pystyivät rekisteröimään suhteensa.

Vuonna 2017 voimaan astui tasa-arvoinen avioliittolaki. Sen myötä ketkä vain kaksi täysikäistä, naimatonta ihmistä voivat mennä keskenään naimisiin sukupuoleen katsomatta.

Tänä päivänä keskustelua käydään naisena ja miehenä olemisen yksipuolisista malleista ja siitä, kuinka kaikki saivat elää vapaana muiden määrittelemistä, sukupuoleen kohdistuvista odotuksista.

Tasa-arvossa on tultu pitkälle, muttei maaliin. Esimerkiksi eri ammattialojen sukupuolijakaumat ja palkat eivät ole Suomessa edelleenkään tasa-arvoisia, ja naiset kantavat päävastuun kotitöistä. Tytöt ja naiset kokevat myös miehiä enemmän väkivaltaa kotona.

Sen Rosakin on saanut työssään huomata. Hän toivoo aina uhreja tavatessaan, että ihmiset ilmoittaisivat seksuaali- ja väkivaltarikoksista poliisille ja hakisivat apua vaikeisiin elämäntilanteisiin. Toinen toive kohdistuu vanhempiin: että lapsia kasvatettaisiin kohtelemaan kaikkia ihmisiä yhdenvertaisena ja ratkaisemaan ongelmat keskustelemalla.

Illalla Rosalla on kunnanvaltuuston kokous. Asialistalla on keskustelu uuden kehitysvammaisille tarkoitetun asumisyksikön rakentamisesta.

Muutamit kuntalaiset pitivät edellisiltana mielenosoituksen vammaispalveluiden kehittämisen puolesta. Myös Rosa osallistui siihen, koska pitää asiaa tärkeänä.

Vammaisilla ihmisillä on kaikki samat oikeudet kuin muillakin ihmisillä.

Kotona Suomessa

Astu sisään. Se kannattaa.

Vammaisella ihmisellä on tarpeen mukaan oikeus esimerkiksi avustajaan, kuljetuksiin, kuntoutukseen tai apuvälineisiin. Apu kustannetaan pääosin yhdessä maksetuin verorahoin.

Pekka on pyytänyt Rosan puhumaan koulun teini-ikäisille oikeudesta omaan kehoon.

Rosa aikoo painottaa sitä, että kaikki naiset ja miehet saavat itse päättää siitä, koska ja kenen kanssa haluavat kosketusta tai seksiä. Samoin siitä, kenen kanssa he seurustelevat vai haluavatko elää yksin.

Oikeus koskee myös alaikäisiä: teinitkin voivat päättää omasta seurustelukumppanistaan. Seksuaalinen kanssakäyminen alle 16-vuotiaan kanssa on kuitenkin lain mukaan aina rangaistavaa.

Esityksen jälkeen Rosa ja Pekka tapaavat Rosan veljentyttären Claran. He käyvät joka viikko yhdessä kiipeilemässä.

Clara kertoo, millaisia asioita hän opiskeli oman äidinkielsä ja uskontonsa tunneilla.

Oman äidinkielen ja uskonnon tuntemista ja osaamista tuetaan monin eri tavoin, sillä monikulttuurisuus ja monikielisyys ovat arvokkaita asioita sekä yksilölle ja että yhteiskunnalle.

Äidinkielsä lisäksi Clara on panostanut suomen opiskeluun. Clara on päättänyt hakea oikeustieteelliseen, sillä hän haluaa olla varmistamassa, että tasa-arvo ja ihmisoikeudet koskevat kaikkia, kaikkialla ja kaikkina aikoina.